

Allahyň Resulynyň

(Sallallahu aleyhi we sellem)

waspy we häsiýeti.

Alläme Ebu Zekeriýğa Muhiddin

Ýahýä bin Şeref

En-Newewi Ed-Deleşky

Allahyň Resulynyň (Sallallahu aleýhi we sellem) waspy we häsiýeti.

Awtor: Alläme Ebu Zekeriýýa Muhiddin Ýahýä bin Şeref En-Newewi Ed-Demaşky

Ikinji çap.

Ähli soraglary elektron poçtalaryň üsti bilen berip bilersiňiz.

Pygambermirasy1@gmail.com

Kuranwehadys@gmail.com

Başga-da kitap ýüklemek üçin: kuranwehadys.com

Alläme Ebu Zekeriýýa Muhiddin Ýahýä bin Şeref En-Newewi Ed-Demaşky Eş-Şäfigi “Tezhibul-Esmäi wel-Lugot” kitabynda aýtdy:

Allahyň Resulynyň (Sallallahu aleyhi we sellem) daşky sypaty.

Allahyň Resulynyň (Sallallahu aleyhi we sellem) göze ilip duran uzyn hem däldi, gysga hem däldi, gaty açyk ak hem däldi, goňur hem däldi. Aradan çykanda kellesinde 20 sany ak saçam ýokdy.

Owadan bedenli, iki egniniň aralygy uzyn (eginlek), saçy egnine, gulaklarynyň ýumşak ýerlerine, gulaklarynyň ýarysyna ýeten wagtly boldy, (gaty uzyn bolmadyk) güri sakally, ýogyn barmakly, uly kellesi we iri süňkli, togalak ýüzli, gözleriniň garasy gap-gara we aklary ýiti ak, uzyn kirpikli, gözünüň aşagyndaky halka gyzylymytyl, döşünden göbegine tarap gylç galyňlygynda suw akýan ýaly gyllar bardy. Ýöreýşi ýokardan aşak inýäniň çaltlygy ýaly çaltly, 14nji gijäniň aýy ýaly ýüzi lowurdardy we ýüzi aý ýalydy, owadan sesli, ýeňil çiş bolmadyk ýaňakly, dodaklak, döşi bilen garny deň, egninde, eliniň goşawuç bilen tirsek aralygynda we döşleriniň ýokarsynda gyllar bardy, uzyn goşawuçly, ýasy aýaly, togalak gözli, arkasy (zyzy) az etli, iki egniniň aralygynda kepderiniň ýumurtgasynyň ululygy ýaly Pygamberlik möhüri bardy.

Egerde ýörese, ýer oňa tekizlenýän ýaly çalt ýörärdi, zyzndan ýetmek üçin jan ederdiler, ol bolsa beýle ýöremekde hiç ýadawlyk duýmazdy.

Saçyny açman göni darap, soňra bolsa ikä açyp darady, saçyny we sakalyny darardy, symalardy. Ismid sürme bilen her gije ýatmazyzdan ozal, her gözüne 3 gezekden çalardy.

Iň gowy görýän eşiği uzyn köýnek (eginden ýarty injige ýada topuga ýetýän köýnek), ak eşik, köýneginiň ýeňi goşaryna ýeterdi (goşaryndan geçen mahal bolardy), izär we ridä⁽¹⁾ hem geýerdi, bir gyrasy iki egniniň arasyndan sallanan gara (ýaşyl we ak) selle geýerdi, gara ýüňden hem eşik geýerdi. Ýüzük, topuklary ýapýan we açyk aýakgaplar geýerdi.

(1) Izär we ridä- Araplaryň geýimi bolup, döwürimizde haj we umra edýänleriň geýýän eşiğine hem aýdylýar. Onuň aşagyndaka izär, ýokarky egne atylýanyna bolsa ridä diýilýär.

Allahyň Resulyň (Sallallahu aleyhi we sellem) häsiýeti.

Allahyň Resuly (Sallallahu aleyhi we sellem) adamlaryň in jomardydy (eli açygy) we jomartlygynyň hasda artýan wagty Remezany aýyndady. Adamlaryň in ýumşak ellisi, has ýakymly yslysy, akly doly açygy, golaý-goltumy bilen has gowy gatnaşyany, Allahy in gowy tanaýan, Allahdan has köp gorkýany, özi üçin hiç gaharlanmadyk we özi üçin ar almadyk, diňe Allahyň haram eden zatlary edilse gaharlanardy, diňe haky dikeltmek üçin gaharlanan bolmasa, gahary üçin hiç bir zat etmezdi, egerde gaharlanaýsa, (gahary sowaşança) ýüz öwrerdi we häsiýeti Kurandy (Kuranyň buýran gylyk-häsiýetlerine eýedi), adamlaryň in gowy bedenlisi we häsiýetlisidi.

Adamlaryň in pes göwünlisi bolup, maşgalasynyň hajatyny bitirerdi, ejizlere bolsa ganatyny ýazardy, islendik bir zat talap edilse hiç wagt “Ýok” diýmezdi.

Adamlaryň in halymydy⁽²⁾, içki jaýyndan çykmaýan, durmuşa çykmaryk gyzdanam beter adamlaryň in utanjaňydy. Golaý bolsun, daş bolsun, güýçli bolsun, ejiz bolsun, onuň ýanynda hak babatynda barjasy deňdi.

Ýeke gezegem nahary aýyplamady, egerde islese iýerdi, bolmasa-da (halamasa-da at dakman) çetleşerdi, ýaplanyp hem iýmezdi, stolda hem iýmezdi, öňünde goýulan zady iýerdi we dinde iýip-içilmegine rugsat berlen zatlary iýmekden saklanmazdy.

Süýjüligi we ary baly gowy görerdi, kädi hem göwnüne ýarardy, “Ýapylýanyň gowusy uksus (sirke)” we “Aişäniň beýleki zenanlardan artykmaçlygy, serid⁽³⁾ naharynyň beýleki naharlardan artykmaçlygy ýalydyr” diýdi. Goýundan in gowy görýän ýeri goludy.

Ebu Hureýra (Razyýallahu anhu) aýtdy: “Allahyň Resuly (Sallallahu aleyhi we sellem) bu dünýäden gaýtdy we bir gezegem bolsa bugdaýyň çöreginden doýmandy” (ýagny tapdyrmanlygy sebäpli), öýlerinde bir-iki aýlap, ot ýakylmadyk wagtly hem bolupdy.

Sowgat berlen zady iýerdi, sadaka berlen zady iýmezdi. Sowgady sowgat bermek bilen garşy alardy. Aýak gabyny we köýnegini özi tikerdi, ýarawsyzy sorardy. Baý bolsun, garyp bolsun, abraýly bolsun, abraýsyz

(2) Halym- ýagny biri oňa erbetlik etse ýa zyýan ýetirsede, onuň üçin gaharlanman, ony bagyşlaýan, sabyr edýän we üst-üstüne oňa ýagşylyk bilen gaýtarýan kişä aýdylýar.

(3) Araplarda in gowy görülen, et bilen çörekden bolan naharyň ady.

bolsun, çakylyklaryny kabul ederdi we barardy, ýeke birini hem kemsitmezdi we kiçeltmezdi.

Käte çöke düşüp (aýaklaryny epläp dyzlaryny ýerde öňe edip), käte topuklaryny butlarynyň arasyna salyp, käte ýaplanyp oturardy, has köp iki dyzyny döşleriniň ýanyna galdyryp, ellerini daşyna aýlap oturardy.

3 barmagy bilen iýerdi, bolanyndan soňra barmaklaryny süpürmezden ozal ýalardy, suwy 3 deme bölüp, her demini gabyndan daşynda alyp içerdi.

Az sözli köp manyly geplärdi. Düşünilmegi üçin gepini 3 gezekden gaýtaldy. Gepi gaty dürs bolup, eşiden düşünerdi. Gerek bolmasa geplemezdi. Oturyp-turanda hökman Allahy ýatlardy.

Ata, düýä, eşege we gatyra-da münardi. Düýesinde we eşeginde yzyna adam mündüren wagtlaram boldy. Hiç bir kişini ýeňsesinden ýöretmezdi. Açlykdan garnyna daş çekdirip daňan we gijelerine maşgalalary bilen aç ýatan wagtly boldy. Düşegi içi süýümlü, gaty deridendi. Allah Tagala oňa dünýä hazynasynyň açaryny berdi, şonda-da onda (Sallallahu aleyhi we sellem) dünýä goşundan diýseň azdy. Dünýäden geçip ahyreti saýlap alypdy.

Köp zikirli, elmydama pikirlidi. Gülküsiniň köpüsi ýylgyryşdy we käte azsyz görner derejede gülerdi.

Ýakymly yslary çalynmagy gowy görerdi, ýakymsyz yslary ýigrenardi, degişerdi, (degişen halynda we başga hallarda hem) dogrudan başga geplemezdi. Ötünç sorandan, ötünjini kabul ederdi.

Allah Tagala ony şeýle wasp etdi:

“Takyk, size öz içiňizden şeýle bir Pygamber (Muhammet) geldi. Siziň kynçylyga duçar bolmagyňyz oňa agyr degýär. (Siziň iman getirmegiňiz üçin we siziň peýdanyň üçin) çyn ýürekden jan edýär. Çünki ol möminler üçin Mähirlidir, Rehim-şepagatlydyr.” (Toba 128)

“(Eý, Muhammet) Olar üçin (Menden) dogra-dileg et! Çünki seniň olar üçin edýän dogra-dilegiň olara uly bir rahatlykdyr.” (Toba 103).

Käýinji, göni (käýelýäniň) ýüzini alman, masgara etmän : **“O nähili, käbirleri Allahyň kitabynda bolmadyk şertleri şert edýärler!”** şuna meňzeş käýärdi. Ýumşak-sypaýy bolmagy tabşyrdy we ündärdi, gödek-gaty bolmakdan gaýtarardy, iň ýagşy häsiýetleri, bagyşlamagy we geçirmegi halardy.

Täret alanda, saç daranda, aýak gap geýende we beýleki işleriniň hemmesinde sagdan başlamagy halardy, çep eli bolsa daş çykanda, hapa zatlarda ulanardy. Ýatsa ýada gyşarsa kybla bakyp sag tarapyna ýatardy.

Mejlisi utanç, mylaýym, asuda, goragly, sabyr we rahat mejlisidi, onda sesler göterilmezdi, zenanlar barada agzalmazdy, takwalyk bilen pespällikli duýgulaşardylar, ula hormat goýulardy, kiçä rähmet edilerdi, syrkaw önde tutulardy we ýat aýalardy.

Ýoldaşlarynyň aralaryny sazlardy, her kowumyň sahysyny sylaglardy, olara baş edip bellärdi we ýoldaşlayny idäp, sorap durardy.

Ahlaksyzam däldi, agzam hapa däldi, erbetligi, erbetlik bilen gaýtarmazdy, gaýtam bagyşlardy we geçirerdi. Allah Tagalanyň ýolunda söweşmekden başga, ýeke gezek ne hyzmatkäre, nede zenana el galdyrdy. Islendik iki zadyň birini saýlamaly bolsa, günä bolmasa elmydama ýeňilini saýlardy. Ähli ýatlan zatlaryma sahyh ýaýran hadyslarda deliler bardyr.

Allah Tagala onda (Sallallahu aleyhi we sellem) häsiýetleriň gowusyny, gylyklaryň ýagşysyny jemläpdir, öňküleriň we soňkyularyň habaryny, (dowzahdan) halas etjek we (Jenneti) ýeňdirjek ylmy beripdir. Özem adamlardan mugallymy bolmadyk, ýazyp-pozup bilmeýän, ummy bolan. (Allah) oňa (Sallallahu aleyhi we sellem) älemde hiç kime bermedigini beren. Allah Tagala ony ilkinjilerden we soňkulardan artyk görüp, saýlap aldy. Goý, Allah Tagalanyň salawatlary we salamy kyýamat gününe deňeç yzy üzülmän Oňa bolsun!

Enes bin Mälik (Razyýallahu anhu) aýtdy:

“Allahyň Resulynyň (Sallallahu aleyhi we sellem) elinden has ýumşak ýüpek elläp görmedim we Allahyň Resulynyň (Sallallahu aleyhi we sellem) ysyndan has gowy ys alyp görmedim. (Allaha) kasam bolsun, Allahyň Resulyna (Sallallahu aleyhi we sellem) 10 ýyllap hyzmat etdim, ýeke gezegem maňa: “Uf” diýmedi, bir iş etsem: “Näme üçin beýle etdiň” diýmedi we etmedik zadyma bolsa: “Buny näme etmediň” diýmedi.”